

Z prac parlamentu

Materiał opracowany na podstawie informacji zawartych na stronie internetowej Sejmu RP, ze szczególnym uwzględnieniem uzasadnień ustaw.

1. Procedowane: ułatwienia w wystawianiu zaświadczeń lekarskich

W lutym bieżącego roku do Sejmu wpłynął rządowy projekt ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Dotyczy wprowadzenia nowego sposobu uwierzytelniania elektronicznych zaświadczeń lekarskich. Będzie je można podpisywać z wykorzystaniem rozwiązania dostępnego bezpłatnie w systemie teleinformatycznym ZUS. Ma to ułatwić pracę lekarzom. To kolejny krok do upowszechnienia stosowania formy elektronicznej. Od stycznia 2018 r. papierowe zaświadczenia lekarskie wyjdą z użycia.

Obecnie

W obowiązującym stanie prawnym dopuszczalne są dwie formy (papierowa i elektroniczna) zaświadczenia lekarskiego o czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby, pobytu w szpitalu albo konieczności sprawowania opieki nad chorym członkiem rodziny, stanowiącego dowód przy ustalaniu zasiłków i ich wysokości. Forma elektroniczna wymaga kwalifikowanego podpisu elektronicznego albo podpisu potwierdzonego profilem zaufanym ePUAP zgodnie z wzorem ustalonym przez ZUS. Problemem dla lekarzy jest to, że za podpis kwalifikowany trzeba zapłacić, a koszty ponosi lekarz. Alternatywą jest bezpłatny profil zaufany ePUAP. Zdaniem wystawiających zaświadczenia lekarskie narzędzie jest jednak skomplikowane w obsłudze, a sporządzenie elektronicznego dokumentu zabiera zbyt wiele czasu. Stąd też, biorąc pod uwagę zarówno postulaty środowiska lekarskiego, jak i możliwości ZUS, proponuje się dopuszczenie obok istniejących form nowej, łatwiejszej metody uwierzytelniania elektronicznych zaświadczeń lekarskich. Ma to spowodować wzrost liczby zaświadczeń lekarskich wystawianych elektronicznie.

Propozycje zmian

Po nowelizacji elektroniczne zaświadczenie lekarskie będzie można poświadczać na trzy sposoby: kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem potwierdzonym profilem ePUAP lub z wykorzystaniem sposobu potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych dostępnego w systemie teleinformatycznym ZUS. Powyższe drogi potwierdzania dokumentu dotyczą także wystawianych elektronicznie przez lekarza orzecznika zaświadczeń traktowanych na równi z zaświadczeniami stwierdzającymi brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku. Regulacje będą dotyczyły także zasad postępowania w sprawie przyznawania i wypłaty zasiłku. Co istotne, wprowadzenie proponowanych zmian nie będzie przeciwwskazaniem do wdrożenia docelowego rozwiązania, czyli karty specjalisty medycznego, ponieważ obie formy będą niezależne, ale wdrożone w jednym celu, tj. wspierania procesu wystawiania zaświadczeń lekarskich o czasowej niezdolności do pracy.

2. Procedowane: jedna składka, wiele korzyści

Do Komisji Polityki Społecznej i Rodziny został skierowany po pierwszym czytaniu rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw. Zakłada on uproszczenie systemu przekazywania składek do ZUS dzięki jednolitemu standardowi identyfikacji płatnika składek (na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz Fundusz Emerytur Pomostowych). Inicjatorzy nowelizacji proponują wprowadzenie indywidualnych rachunków składkowych dla płatników składek. Zmianą zostałyby objętych blisko 6,9 mln płatników.

Obecnie

Płatnik płaci składki na wskazane przez ZUS rachunki bankowe na: Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz Fundusz Emerytur Pomostowych. Tym samym w miesiącu płatnik dokonuje kilku wpłat na różne rachunki bankowe przy wykorzystaniu kilku odrębnych dokumentów płatniczych. Jest to kosztowne i czasochłonne (rachunki muszą zawierać wiele danych numerycznych i identyfikacyjnych, tj. NIP, REGON, PESEL, numer dowodu; ponadto dane dotyczące okresu, za jaki opłacana jest składka). Wpłaty trafiają na cztery centralne rachunki składkowe, a składki są przypisywane do kont płatników składek na podstawie danych analitycznych przekazywanych przez Narodowy Bank Polski. W przypadku błędnie wpisanego przez płatnika któregośkolwiek z identyfikatorów nie można automatycznie powiązać opłaconej składki z kontem płatnika składek i trzeba przeprowadzić procedurę wyjaśniającą z płatnikiem lub instytucją obsługującą wpłatę (bank, operator pocztowy, instytucja płatnicza). Jak wskazują projektodawcy, za okres do stycznia 2016 r. ZUS otrzymał blisko 281 tys. niezidentyfikowanych składek na kwotę 328 mln zł. Miesięcznie ZUS prowadzi średnio 28 tys. nowych postępowań wyjaśniających. Problem niezidentyfikowanych wpłat dzięki nowelizacji ustawy zostałby ograniczony, a z czasem wyeliminowany.

Propozycje zmian

Dotychczasowy system poboru składek ma zostać zastąpiony systemem indywidualnych rachunków składkowych, które dla płatnika składek zostaną wygenerowane bezpośrednio przez ZUS. Usprawni to identyfikację wpłat danego płatnika. ZUS jako dostawca usług płatniczych będzie nadawał własną numerację rachunku bankowego IBAN. Dzięki takiemu rozwiązaniu płatnik będzie dokonywał mniejszej liczby wpłat, ograniczona zostanie także ilość podawanych przez niego danych. Rolą ZUS będzie rozdysponowanie środków pomiędzy poszczególne fundusze oraz ich dysponentów. Proponowane zmiany nie tylko uproszczą system rozliczeń, lecz także pozwolą na identyfikację składek na poziomie płatnika i szybszy dostęp do informacji o stanie konta zarówno dla płatnika, jak i ubezpieczonego. Po ich

wprowadzeniu będzie można także stosować nowoczesne rozwiązania finansowe, takie jak *pay by link* czy polecenie zapłaty. Numer rachunku składowego będzie generowany dla płatnika przez ZUS niezwłocznie po utworzeniu konta płatnika, a informacja o numerze rachunku składowego zostanie przekazana pocztą (przesyłka rejestrowana) lub za pomocą systemu teleinformatycznego. Projektodawcy podkreślają, że proponowane rozwiązanie wpłynie zasadniczo na zmianę struktury zadłużenia z tytułu składek pobieranych przez ZUS (zostanie zmieniony algorytm rozliczania wpłat, tj. będzie on polegał na rozliczaniu ich począwszy od najstarszych należności, wg najwcześniejszej daty powstania zobowiązania). Celem projektu jest także doprecyzowanie przepisów w ten sposób, aby zniwelować rozbieżności interpretacyjne pojawiające się przy stosowaniu w praktyce ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

3. Procedowane: zwiększenie kręgu osób uprawnionych do zasiłku pogrzebowego

W styczniu do Sejmu wpłynął senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Dotyczy przyznania prawa do zasiłku pogrzebowego osobie uprawnionej do pochowania dziecka martwo urodzonego (bez względu na czas trwania ciąży), dla którego nie sporządzono aktu urodzenia. Powodem inicjatywy ustawodawczej jest pismo z 1 czerwca 2016 r., które rzecznik praw obywatelskich (RPO) skierował do przewodniczącego senackiej Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji. Do RPO wpływały skargi od rodziców niemających prawa m.in. do zasiłku pogrzebowego w przypadku urodzenia martwego dziecka, którego płci nie można było określić i w związku z tym nie było możliwości sporządzenia aktu urodzenia dziecka. W obowiązującym stanie prawnym w przypadku urodzenia martwego dziecka nie sporządza się aktu zgonu, tylko akt urodzenie z adnotacją, że dziecko urodziło się martwe.

Obecnie

Aby pochować zwłoki dziecka martwo urodzonego, na wniosek osoby uprawnionej do pochówku sporządza się kartę zgonu, ale ona nie uprawnia do otrzymania zasiłku pogrzebowego. Jak wskazują projektodawcy, celem nowelizacji jest uwzględnienie w kręgu podmiotów uprawnionych do zasiłku pogrzebowego jeszcze jednej kategorii osób.

Propozycje zmian

Zgodnie z ustawą z dnia 26 maja 2011 r. o zmianie ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych rodzice mają możliwość pochowania przedwcześnie urodzonego dziecka (także na etapie wczesnej ciąży), kiedy to utrudnione bądź też niemożliwe jest ustalenie płci, ciężarza lub

długości płodu. Zmiana przepisów wprowadziła bowiem wyjątek prawny polegający na tym, że do pochówku nie jest wymagana na karcie zgonu adnotacja z urzędu stanu cywilnego o zarejestrowaniu zgonu. Stąd też proponowany senacki projekt zmiany ustawy o emeryturach i rentach koreluje z powyższą regulacją. Skoro bowiem prawo umożliwia pochowanie martwego dziecka tylko na podstawie karty zgonu, to osobom, które poniosły koszty pogrzebu, należy zapewnić zasiłek pogrzebowy, wynoszący obecnie 4 tys. zł. W opinii ministra rodziny, pracy i polityki społecznej nowelizacja ustawy spowoduje zwiększenie wydatków z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, więc konieczne jest zwiększenie dotacji z budżetu państwa. Do swojej opinii minister załączył stanowisko ministra rozwoju i finansów, w którym szacuje wzrost wydatków na zasiłki pogrzebowe w kwocie 170 mln rocznie. Zgodnie z danymi Ministerstwa Zdrowia liczba poronień samoistnych – na wczesnych etapach ciąży – wynosi ponad 40 tys. rocznie. Zdaniem ZUS proponowana nowelizacja nie rozszerza kręgu podmiotów uprawnionych do zasiłku pogrzebowego, a proponowane brzmienie art. 78 ust. 2 spowoduje ich ograniczenie. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji zwrócił uwagę, iż w przypadku przyjęcia proponowanej zmiany będzie konieczna nowelizacja rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 października 2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin (regulacja kwestii wymaganych do przyznania świadczeń dokumentów). Ponadto minister przywołał stanowisko Sądu Najwyższego z 2009 r. dotyczące zamkniętego kręgu uprawnionych do zasiłku pogrzebowego. ZUS i MSWiA zaproponowały inną redakcję nowelizacji w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Redakcja MSWiA polegała na wyodrębnieniu nowego ustępu w art. 78, propozycja ZUS wyodrębniała nowy ustęp w art. 77. Merytorycznie nie zmieniały one projektu. Sąd Najwyższy w przesłanym 15 lutego stanowisku wskazuje, że w przepisach ubezpieczeniowych nie przewiduje się zasiłku pogrzebowego na pochowanie płodu ludzkiego, bo za poród uznaje się wydalenie płodu co najmniej w piątym miesiącu ciąży (wydalenie płodu do czwartego miesiąca to poronienie), dlatego konieczna jest zmiana w tym zakresie także w ustawie. W marcu projekt był w czytaniu Komisji Polityki Społecznej i Rodziny.

dr Monika Bisek-Grąz
Naczelnik Wydziału Organizacji i Analiz
Oddział ZUS w Wałbrzychu